

Համար : () քօնէլը միշտ կը շարունակէ իր քարոզութիւնը խառնաշփոթ մէջ : ու անպակաս երեւելի ժողովներ կը լրաննուի : ուր տեղ առ հոգեւորական տոհմաբանները զօրմանալի ծառայութեամբ կը յորդորէ ժողովուրդը հաստատ մնալ իրենց պահանջներէն իրենց մէջ ու չճանձրանալ յաջողութեան ուշանալուն վրայ : Եւ իմ կեանքս հայրենեացս ազատութեան համար նուիրած եմ : Թէպէտ երեւելի պաշտօններ , ու քաղաքական հասոյթ կը խոստանան ինծի , բայց ես զանոնք ամէն ալ հերքեցի : կրէ , իմ ազգիս սիրոյն համար : Զանազան թագաւորը խոստացեր է Մեղրի թագուհիին իր բանակին մեծագոյն մասը օգնութիւն խրկել եթէ խառնաշփոթ մէջ ապստամբութիւն մը ծագելով հարկաւորութիւն ունենայ : Զիշեալ երկրին ամրոցները արտորոք նորոգել կուտայ կառավարութիւնը ու անպակաս զօրքեր կը խրկուին , եւ ուրիշ զգուշութեան միջոցները անդադար գործքի կը դրուին :

Ռեքեկաններուն բոլոր անգամնութիւնները , հրկիզութիւնները ու մարդասպանութիւնները օրէ օր աւելնալով , Վահագն թագուհին յայտարարութիւն մը հրատարակեց , որով 500 լեւոյս սթեւիկնա վարձք կը խոստանայ ով որ առեւտրականութիւն ընդունիր ու անոնց գործակիցները ճանձնաւով կառավարութեանը լուր կուտայ : Եթէ ինքն ալ ասանկ մէկ անօրէնութիւն ևս ըրած ըլլայ թագուհին թողութիւն պիտ' որ շնորհէ անոր , միայն թէ ծանուցած յանգանքին տէր ինքը չըլլայ :

Ապանիայի թագուհիին նախորդ փոխանորդը միշտ մեծ մարդասիրութիւն ու պատիւ կընդունի տէրութեան երեւելի պաշտօնատարներէն , որոնք անպակաս մեծ հացկերոյթներ կընեն , ու կըրողին անոր խոհեմ ու ազգասիրական վարմունքը , ինչ աւտեն Ապանիայի կառավարութիւնը իր ձեռքն էր :

Ռուսիայի Միշէլ մեծ դուքսը Վոնուա հասաւ ուր տեղ իրեն շաքարի չափ մնալէն ետքը , Վկովտիս անցնելու է :

Եւրոպայի ժանր հիւանդութեամբ պաշտուած է , ու բժշկները յոյս չունին անոր աղէկնալուն վրայ , իր խիստ ծերութեան պատճառով : վասն զի Եւրոպայի արդէն ութուն տարեկան է :

Վերապատուելի հայր Մատթէոս բարեխառնութիւն

թեան քարոզիչը զարմանալի յառաջադիմութիւն կընէ խառնաշփոթ մէջ : Եւրոպէն հինգ միլիոն իսլամ տացի ժողովուրդ առ աստուածաշնորհ քահանային համազանգի խօսքերէն յորդորուելով բարեխառնութեան ընկերութեանը անդամ դրուած են , երգում ընելով Զուրէն 'ի զատ ուրիշ խմելք բերաննին չառնել :

ԳՐԱՂՂԻՆ

Քանի մը խառնաշփոթ մարդիկնեւրու գաղտնի միտքանութիւնը , որ կառավարութեան դէմ ապստամբութիւն ընելու միտք ունէին , բոլորովին ջնջուեցաւ , ուսանց վերադառնալով հասարակութեան հանգրուաններ : ուստի հաղիւ թէ փարէզու օրագրիները արժան կը համարին համառօտ յիշատակութիւն մը ընել առ զիպուածին վրայօք : Եւսկէ յայտնի կը լը որ հիմնական կառավարութեան հակառակորդները խիստ քիչ են ու անոնց զօրութիւնը ու ազդուութիւնը շատ տկար է : հասարակութեան մեծագոյն մասը շատ գոհ ըլլալով Վուի Գիլիի թագաւորին խոհեմ ու խաղաղասէր վարմունքէն ամէն պարագաներու մէջ : որով կարող եղաւ իր ժողովուրդին մտերիմ սէրը ու օտար մեծ Տէրութեանց բարեկամութիւնը ու յարգութիւնը ստանալ :

— Կը հաստատեն թէ Վրուսիա դուքսը ու դքսուհին մօտ օրերս Վոնուա երթալու են Մեղրի թագուհիին այցելութիւն ընելու համար : Քանի Վիլթի թագուհին Վոնուա թագուհին 10 քաղաք եկած ատենը , յիշեալ դուքսը ու դքսուհին հոն չգտնուեցան :

— Մօսկու () լոգակա Ապանիայի զեսպանը փարէզու , քանի մը օր կայ հասաւ յիշեալ մայրաքաղաքը փարէզ : Կը հաստատեն թէ Ապանիայի կառավարութեան խնդրոյն համեմատ Վաղդիոյ ու Մեղրի տէրութիւնները միատեղ միջնորդութիւն ընելու են , յիշեալ երկրին խառնութեանցը վախճան մը տալու ու բարեկարգութիւնը հաստատելու համար : բայց առ լուրը այնքան հաւանական չէ ու հաստատութեան կարծողութիւն ունի :

— Փարէզու () ամանեան զեսպանը սեպտեմբեր 6 ին պատիւ ունեցաւ ներկայանալու Վահագն թագաւորին ու թագուհիին :

— Մեղրի թագուհիին Վաղդիոյ խաչուց թագաւոր

ին այցելութեան երթալը , ու Վոնուայ կայսեր Ռուսիայի թագաւորին հետ տեսութիւն ընելը , մէկ երեւելի մեծ պատճառի համար պիտ' որ ըլլայ , կըսեն ամենք , ու չեն կարծեր որ ասանկ մեծ թագաւորները պարզապէս քաղաքավարական այցելութեան մը համար իրենց երկիրներէն դուրս ելան : մանաւանդ թէ կը տեսնանք որ Մեղրի ու Վաղդիան միշտ պատրաստութիւններ կընեն , իրենց նաւատորմները արտօրնօք կը դնեն , ու բոլոր պատերազմական միջոցները գործքի կը դնեն : Վատի անշուշտ կերելի թէ Վրուսիայի քաղաքականութեան վերաբերեալ ծանր գործ մը կայ կարգի դնելու : Հասարակօրէն չկարծուիր որ աս ամէն պատրաստութիւնները Ապանիայի խառնութեանցը վախճան մը տրուելու համար ըլլան :

— Պէլճիքայի թագաւորը ու թագուհին սեպտեմբեր 23 ին փարէզ եկան :

ՓՕՐԹՈՒԿԱՆ

Ի իդպօնայի բնակիչները մեծ ահուգով մէջ են : Անպատեմբերի առջի օրերը արտաքոյ սովորութեան սաստիկ տաք մը ըլլաւ առ մայրաքաղաքը : իրիկուն գէմ հորիզոնը կրակի գոյներ , մթնոլորտին մէջ շողիկի գոյացութիւն մը երեւցաւ , որ հաղիւ թէ կարող էր մարդ առարկաները գտնել : Եւ նշանները սովորաբար երկրաշարժութեան աղետալի գուշակներն են :

ՀՈՒՆՏՈՒ

Դրամի կողմանէ կառավարութեան ունեցած ներութիւնը վերջին աստիճանը հասած է : կըսեն թէ աս պատճառաւ խորհրդարանին քանի մը անգամներ իրենց հրաժարական խնդիրը մատուցանելու են եղեր , բայց Վորին Վահագնութեան թագաւորին հաճութեամբ քիչ մը տոնեն ևս իրենց պաշտօնը վերելու հաճութիւն տուած են : Տէրութեանն առնելով ունեցողներուն եկամտից վրայ հարկ մը դնել առաջարկուեցաւ , անոնց ստակին տոկոսը վճարելու համար , ըսել է թէ պարտաւորներուն նոյն իսկ զըլամովը : բայց խորհրդարանը ամենին հաճութիւն չտալով , գործքի չգրուեցաւ առ առաջարկութիւնը : Հասարակօրէն աս երկրի երեւելիները չեն ուզեր որ

վտիտ չըրցած անձինքներ . ետքը յանկարծ կիշային կը մեռնէին . փողոցներն ու տները լիցուն էին մեռելներով : Եւրոպի բերանը մտածեցին թաղել զանոնք , ու կրկու ամիս ու կէսմիս մէջ քաղքին միայն մէկ դռնէն դուրս հանեցին 115 կամ 116 հազար աղքատներու մեռելներ որոնց համար ցանկ մը գրեր էին վճարելու համար մեռելութեան (մեղրիներուն) վարձք : Բայց անկէք ետեւ ոչ քաջարտութիւն ոչ ալ ուժ ունեցան թաղելու մէկ մեռել մը : () դը շուտով անանկ ապականեցաւ որ , հովը տարաւ ժահահոտութիւնը մինչև Տիտոսի բանակը որ աշուրները երկինքը վերցուց հառաչելով , վկայ կուէց զՎստուած որ այն վայրենամիտ յամառեալ ժողովուրդին այն չափազանց տառապանացը պատճառը միայն իրենք էին : Եւ թշուառականները ալ ոչ արցունք կը թափէին ոչ ալ կըրողային : վրանին ուրիշ բան մը չէր երևնար բայց միայն ապուշ միջոցով մը , ու բոլոր քաղաքին մէջ ալ տիրեր էր միայն տխուր լուծութիւն մը :

Եւ աղէտներուն խառնաշփոթ պատճառները բոլորովին անգագ ջուրօրցին ինքընքնին . տընէ տուն կը պըտըտէին մեռելները մերկացնելու . ու դուրս կը լլկէին զուար-

ճութիւն ցուցունելով ու հարստահարութեանը նախաւելով : Իրենց սուրին կամ նիզակին ծայրը կը փորձէին խոթելու այն ողորմելիներուն գիակներուն վրայ որ հաղիւ մեռեր էին . ու երբեմն անանկներուն վրայ ալ որոնց շունչը դեռ վրանին էր : Եւ որովհետև Տիտոս քիչ մը ատեն կեցաւ առանց ներութիւն մը տալու , կամելով ժամանակ տալ իրենց կամաւոր հնազանդութեան մը , ասոր համար այն անմիտները կուրծքով բարձրամտեցան կարծելով թէ թշնամին վախճած է իրենցմէ ու յուսացին մէկ մօտաւոր ազատութիւն մը : Խառնաշփոթներուն զըլխաւորները ունէին սուտ մարգարէներ որոնք խօսքերին մէկ էին ընել ժողովուրդը խաբելու , բայց քիչ մարդիք միայն կրցան խաբել : Փախչել կըրողներուն մեծ մասը կանցնէր հոռմեական բանակը , հոն առատ ուտելիք կը գտնէին , բայց անոնցմէ շատը կը մեռնէին ծանրաշարժ շատ կերակուրներ ուտելէն որ չէին կրնար մարսել :

Եւ փախչողներէն շատը վախճալով թէ կը կողոպտեն զիրենք , քաղաքէն փախած ատենին իրենց հորըստութենէն մնացած քանի մը ոսկիէ ստակ կը լլկէին : Եւրոպայի ու ասորի զինուորները որ հոռմեական բա-

նակին մէջն էին , կը զիտէին որ իրենց յաւելուածին մէջն կը հանէին այն ոսկիները : Եւսկէ քանակին մէջ տարածեցաւ թէ բոլոր Վրուսաղէմէն գուրս ելող հրէաներուն աղքատները լիցուն ոսկի էին . այս բանն անանկ զըրգունց զինուորներուն ոսկեփողոթները որ կը փախկնալով իր սպասելու անոնց հանած ատենին ու պատուել փորերնին : Մէկ գիշերուան մէջ միայն այս կերպով երկու հազար մեռած գտնուեցան : Տիտոս հրատարակել տուաւ բանակին մէջ խիստ անաչառ արգելքներ այս անգամութեան դէմ . այլ այսու ամենայնիւ դեռ կը անցնէին այս անգամութիւնը թէ քաղաքը :

Հարկ էր մեծ զգուշութիւն ընել մէկ բանակի մը վրայ որուն մէջ շատ օտարականներ կային . որոնք և ճանձրանալով երկար պաշարումէն , կըսկըսէին ապստամբել : Եւ Տիտոս վախճալով շուտով տեսնելէն անոնց բոլորովին վճատելու , ուրիշ ծար մը չի գտաւ ընելու բայց միայն բռնութիւն ընել իր բնական քաղաքաբարոյութեանը ու նորէն տալ սաստիկ յարձակում մը : Վրեթ բոլոր յուսիս ամիսը անցուց . շինելով նոր մեքենաներ ու նոր հողաբերներ : Եւրոպայի թէ գործը անյաղթելի

ՅՈՒՆԱՍՏԱՆ

Եթէնք, 8 Հոկտեմբեր :

Պաղղիոյ դեսպան մօսկա Իւսթաթօրին իր կառավարութեան նամակներ ընդունելով սեպտեմբեր 2 ին պատահած հրեշտակաւորութեանը վրայ, ամսուս 1 ին յունաց կառավարութեանը ծառայող Վաղղիոյ խորհրդարանին բարի գիտատուութեանը աս զիպուածին վրայ, որն որ հարկաւորապէս պիտ' որ պատահէր կըսէ, նախորդ պաշտօնաւորներուն (մինիսթր) անխոհմ վարմունքին պատճառովը : Վաղղիոյ կառավարութեանը յիշեալ նամակներով կը յորդորէ նաև Սթան Թագաւորը, որ մտերմաբար ու սիրով ընդունի աս նոր կարգադրութեանը, առանց աշխատելու թէ ուղղակի և թէ անուղղակի, որ գործքի չընէ հրապարակաւ ըրած իր խոստումները : Կըխրատէ ևս յունաց ազգը որ պարկեշտութեամբ ու չափաւորութեամբ վարուին իրենց պահանջներուն մէջ, որով դաշնադրական կառավարութեանը կարող ըլլայ ըստ արժանոյն հաստատուիլ, ուսկից կախեալ է, կըսէ, հասարակութեան երջանկութեանը :

Հասարակօրէն կըկարծուի թէ Լեւոնիոյ խորհրդարանն ալ ասոր նման պատասխան մը տալու է : Ընհամբերութեամբ կըսպասուի առաջ կառավարութեան պատասխանը աս զիպուածին համար :

Եկամտից նախորդ պաշտօնատուր մօսկա Իալին, իր աղջկան հիւանդութեանը ու մահուանը պատճառաւ Լեւոնք մնալով, ամսուս 2 ին հրաման եղաւ որ մայրաքաղաքէն ելլէ : Հասարակութեանը իմանալով ժողովուրդացաւ յիշեալ պաշտօնատուրին տանը չորս դին, որ դուրս ելլելու ատենը նախատէ զանիկա քարեր նետելով : Կառավարութեանը առջի բերանը քաղցրութեամբ ու համոզական խօսքերով ու զեց ցրուել աս խառնիճաղանձ ամբօխը, բայց տեսնելով որ ճար չկայ, պարտաւորեցաւ հրաման տալ ձիաւոր զօրքերուն որ բռնութեամբ ցրուեն զանոնք : Եւ խռովութեան պատճառովը բանի մը հոգի վերաւորուեցան : Սթան Իալին զինուորի հաւաքուող գաղտուկ մօսկա Իւսթաթօրինին կողմէ մանալով, անոր հետ մինչև Իերէս (Լեւոնքի նահանգապետը) գնաց, ուսկից գաղղիական շոգեխաւ :

Լին մէջ մնաւ Լեւոնքու երթալու համար :

Հետեւեալ օրը կէս օրէն ժամ մը առաջ պաշտօնատարներուն ժողովը, նահանգներուն փոխանորդները, եկեղեցականաց զինաւորները և բոլոր զինուորական երեւելի անձինքը արքայական պալատը հրաւիրուեցան, ուր տեղ Վեհափառ Թագաւորը հետեւեալ յայտարարութիւնը ըրաւ :

«Վաշնադրական կառավարութիւնը սիրով ընդունելով, որն որ հաւատարմ' որ շատ օգտակար ու հարկաւոր է աս երկրին բարեբաղդութեանը համար, կըցանկամ, պարտաւոր, որ յիշեալ նոր կարգադրութիւնը հանգարտութեամբ ու կանոնաւոր կերպով մը հաստատուի : Սթանի կըխնդրեմ որ աս իմ հաստատ կամեցողութեան ծանուցանէք ձեր հրամանին տակը եղողներուն, ձեր բարեկամներուն, ծանօթներուն և ժողովուրդին : որպէս զի ամենքդ ալ աղէկ իմանալով իմ Թագաւորական հաճութեան, համարձակի մէկը աս նոր կարգադրութեանը դէմ գործքեր ու զրոյցներ ընելու» :

Եւ օրը զինուորական կառավարիչը ազգաւորական Թողթեր հրատարակեց ու փակցրնել տուաւ մայրաքաղաքին բոլոր երեւելի տեղուանքը : որով կըծանուցանէ թէ չըլլայ որ տեղ տեղ ժողովուրդ խառնիճաղանձ ամբօխը, ինչու որ պահապան զօրքերուն միջոցով պիտ' որ ցրուէ զանոնք, ու խռովայոյ մարդիկը բռնելով կառավարութեանը յանձնեւրուէ :

ՔԱՆԱՔԱՆ ԵՌԻՔԻ

Օմբունիս, 15 Հոկտեմբեր :

Լատրիայի երրորդ ծովապետ Պարոն Պանտիէրան անցած շաբաթ մեր նահանգապետը հասաւ Պէթօս ըստած Ֆուկաթով, որ միջերկրական ծովը ու ինչուան ճիւղաւորաւ պտրտելու գացեր էր :

—Կիրիտէն եկած գիրքերը կըծանուցանեն, որ աս կղզին մեծ հանգստութեան մէջ է, ու անոր ընդհանուր կառավարիչ Վսեմափայլ Սուստաֆա փաշան Վանտիս է եղեր :

—Իրեքշաբթի օրը երկու յոյն կուր ընելով մէկ ըզմէկու հետ, մէկը իր ընկերին զանակով զարկաւ սպաննեց : Տեղւոյս կառավարութիւնը հարկաւոր

նոր տուրք մը հաստատուի, ինչու որ անօգուտ բան է : վասն զի տարոց տարի տէրութեան զբամի հարկաւորութիւնը կըշատնայ, առանց յոյս մը ըլլալու բարի փոփոխութեան : Սթանի ասանկ դժուար պալատականութեան մէջ կառավարութեան ուրիշ ճարը չմնար, անանկանալէն 'ի դատ :

Հոլանտան իրեն բնակիչներուն Թողթն նայելով, Եւրոպայի տէրութիւններէն ամենէն շատ պարտքի տակ է : Վասն զի միայն իրեք միլիոն ժողովուրդ ունի, ու պարտքը 1290 միլիոն Թալէրի կըհասնի, ուրուն համար տարին 45 միլիոն Թալէր տոկոս կը վճարէ :

ԼԱՍՏԻԱ

Վէննա, 1 Սեպտեմբեր :

Վսեմափայլ Վեթէրնիս իշխանը իր արուարձանի պալատը կըբնակի : ուր տեղ կըլնան հիմայ քաղաքականութեան վերաբերեալ սովորական ժողովները :

Վերջին խռովութիւնները Իգալիայի ուրիշ հետեւանքներ չունեցան բարեբաղդաբար : այսու ամենայնիւ հարկ եղաւ կառավարութեանը խռովութեան միջոցները գործքի դնել : ուստի քանի մը գունդ զինուոր խրկուեցան արդէն Սօտենայի սահմանադրութեանը, հոն տեղուանքը գտնուած պահապան զօրքերուն օգնութեան համար : Սօտենայի դուքսը օգոստոս ամսուն մէջը աս մայրաքաղաքը գալու միտք ունէր, բայց կերելի թէ վերջին դիպուածներուն պատճառովը ուշացաւ ինչուան հիմայ :

Լս օրուանէ կըսկսին աս քաղքին ու անոր շրջակայ տեղուանց պահապան զօրքերուն աշնան տարեկան վարժութիւնը, ու ամսուս 14 ին Վեհափառ կայսեր ներկայութեանը մեծ կըթուրթիւններ ըլլալուն, որոնք 17 ին պիտ' որ վերջանան :

Հրկիզութիւնները անպակաս կըշարունակուին աս ինքնակալութեան մէջ : շատ ատեն չէ աս զբոսադէպ զիպուածը Լեւոնքիոյ քաղքին ալ հասաւ Սեմկարիայի մէջ : ուր տեղ 700 տունէն աւելի է, ընցան միւսիւր դարձան :

գիտարութիւն մը պիտի ունենար, որովհետեւ հարկ էր չորս փարսախ հեռու տեղէ ատաղձ (քերէտէ) բերել ուսպիչէն անդին ժողովել զանոնք, փլցնելով դաշտերուն մէջ գտնուած շէնքերը : Վերջապէս գործը լըմընցուցին որուն մէջ ըրին այն զգուշութիւնները որ փորձը սորվեցուցեր էր իրենց հարկաւոր ըլլալը : Մեքենաները դրծէ լըմընցած էին : մէկ մ'ալ ապստամբները նորէն դուրս վազեցին աւելելու համար զանոնք : Պաշարողները պաշտպանեցին զանոնք իրենց շինելու ատեն քաշած աշխատութեանը համեմատ, ու այս իրենց հաստատութեամբ յաջողեցաւ ետ հրելու թշնամիները : Հետեւեալ օրը սկըսեցին բերդը ծեծել խոյով (որ մեքենայ մըն է) : նոյնպէս և փորեցին պատին տակն ալ, անանկ որ պատը տկարանալով փլաւ ան գիշերը : Հոռմայեցիք փլածէն ներս մտան ու հոն անանկ ամուրցան որ անկէց դուրս վըռնուելը զիրենք անհնար էր, ու տիրեցին 'բովանդակ քաղքին վարի կողմին :

(պիտի շարունակուի :)

ԱՌՄԵԾԱՇՈՒՔ ԲԱՐԵՐԱՐՍ ԱԶԳԻՍ

ՆՈՒԼԻՐ

ԽՈՆԱՐՀ ԱԿՆԱԾ ՈՒԹԵԱՆ

Վերաշնարհիկ քընար Որփեայ տամնաղի,
Վաղարշակացդ այս մեր դարուս հնչեցի:
Իմեալ հարսանց յաւեժից դաս գեղապար,
Երգ քաղցրաձայն գեղեցիկեցին զձեր կաճառ:
Ի խնդ համակ զուարճացի տուն Հայկայ,
Ընդ արգասիս ձեր շնորհաց գերակայ:
Վողթան մանկունք նուագ հարցեն բերկրանայ,
Բարեացապարտ Վեհիցդ 'ի շուք երախտաց:
Ո՛ր վասն արդեօք ընդօրի կացցէ այս արշաւ,
Կացեաց ազգիս մինչ եռանդուն իղձ լցաւ:
Ինտրաց խումբ ազատաբայլ յասպարէս,
ձեր գովեստից գան հեշտարար 'ի հոնդէս:

Կայ, հռոմէական համաւատենչ մայր քաղաք,
Մի' այլ պանծար քոյդ Մեկենայ 'ի հըռչակ:
Որդւոց Հայկայ սիրտբանից գոն պաշտպանք
յոլովագոյնք, գեր քան ըզնա բարերարք:
Ողին ահա Թեաքութեամբ անընդհատ,
Եյս իմաստից ծագի անդրէն յԼարատ:
Հաժանաքսյլ բարձունք լըրանց Կովկասու,
Փոխին 'ի ձեմս պերճ Սուսայիցըն դասու:
Ըրդ փողփողին յաւերս Հայկայ 'ի ճաճանչ,
պէսպէս նըշնլք նորոգութեան հիսաքանչ:
'Եւ խապարգէն գայ իջանէ 'ի բարձանց,
'ի մեր աշխարհ, Սեր յորդաւատ անախանձ:
'Կէտք զուարթունք, 'Կո'ք մերազնեայց քաջալեր,
ձեօք 'ի վաստակ գայ մեր վարժեար անվեհեր:
Եկեղեցւոյ շուք և պըսակ սարգենեաց,
ձեօք յարգարի յամենայնի մեծապանձ:
Ըրժան յաւեւ, Պաշտպանք գիտնոց խորգոմեան,
յոսկի դրոշմել ըզձեր անուն պատուական:
'Եկուն այո' սակաւատող այս հիւսուած,
այլ ձօն Վեհիցդ՝ երախտապարտ իմ շըթանց:

միջոցները գործքի դրամ մահապարտը ձեռք բերելու համար :

—Այդ քրեական գործը վերաբերում էր իրականում վարձարան մը հաստատելու համար , վերադարձաւ աս քաղաքը , ընկերութեամբ երկու գաղղիացի պաշտօնատարներու (ֆիլիպին) , որոնք չորս տարիի չափ Պարսից տէրութեանը ծառայութիւն կրնէին :

Կըլանք Թէ յիշեալ վերապատուելին աս քաղաքս մնալու է , ու իրօրականտայի դպրոցին մէջ վարժապետութեան պաշտօնը պիտ' որ վարէ , ինչպէս որ Պարսկաստան երթալէն առաջաւ ըրած էր :

—Մարտիկայի օրագիրները կը ծանուցանեն Թէ , Մարտիկո ըստած եւապարկ նաւը մօսիւ Բօլանի հրամանատարութեամբ սեպտեմբեր 21 ին Գոլընէն ելեր է աս կողմերը գալու համար , և Թէ Թոնոնու գտնուած գաղղիացի եւապարկ նաւերը Լ.Թէնք երթալու են :

—Իրեքշաբթի իրիկունը քաղաքիս ամրոցներուն թնդանթները ծանուցին հասարակութեանը հետեալ օրուան Պայրամի տօնախմբութիւնը : () տար տէրութեանը հիւպատոսներուն բոլոր Թարգմանները ըստ սովորութեան քաղաքիս վստախայլ կառավարչին պալատը գացին աս հանդիսաւոր օրը շնորհաւորելու համար :

—Ժողովուրդ տէ Տէպա ըստած գաղղիարէն օրագրին սեպտեմբեր 22 Թոնոն մէջ հետեալ յօդուածը կը կարգանք :

«Տարի է մը 'ի վեր իւրաքանչիւր Գրան Վառու գաղտնա հատեան հովհաննէս աղան Լաւրոպա կը գտնուի , ուր տեղ եկած է մեքենականութեան վերաբերեալ մասնաւոր պաշտօնով մը : Եւ շատ կը գործէ աս հայազգի երեւելի անձին բնաւորութիւնը , յաջողակութիւնը , ու մտերիմ նախանձաւորութիւնը որով կը ծառայէ իր կառավարութեանը : Հովհաննէս աղան հետը բերած է իր երկրորդ աղան աղայ Յարութիւն Գարեգինը : Լաւնքը Լաւրոպա է ու մեքենական արհեստներուն ուսմանը կը հետեւի , որոնց մէջ խիստ գիւրութեամբ յառաջադիմութիւններ կրնէ , ինչպէս ընդհանրապէս ամէն արեւելեան մարդիկ , ու մասնաւորապէս հայերը : Պատիկ տրուան Յարութիւն Գարեգինը որոնք հազիւ Թէ տասնութիւնք ու կէս տարեկան է , շատ ուղիղ կը խօսի ու կը գրէ գաղղիարէն լեզուն , փարսէր երեւելի վարժապետի մը ընկերութեամբ յիշեալ Յարութիւն Գարեգին աղան նոր եկաւ Լաւրոպայէն , ուր տեղ գացեր էր արհեստներու վերաբերեալ ղեկավար գործատուները տեսնելու համար » :

Լաւրոպայէն օրագիրը Սթեֆանո ըստած հետեալ հաշիւը կրնէ ընդհանուր բանակին մէջ գտնուող իւրանտացի զօրքերուն վրայ , որոնք կարելի է Թէ հիմակուան խուճկայոյցներուն կողմնապահ ըլլան : Լաւրոպայէն Կին մէջ 1830 ին , 42,897 իւրանտացի զինուոր կային , կըսէ . 1840 ին միայն 41,218 հոգի մնացին : Իսկ բանակին անդղիացի ու սկովտիացի զինուորներուն թիւը նոյն տարուան մէջ 67,000 հոգիի կը հասնէր : Արովհետեւ իւրանտացի զօրքերուն կէսէն շատը Լաւրոպայէն գաւառէն են , ուր տեղի բնակիչները այնքան հաճութիւն տուած չեն աս խուճկութեանը , ասկէջ կը հետեւի Թէ կառավարութիւնը իր բանակին 87-88,000 զօրաց վրայ բաւական վստահութիւն կրնայ ունենալ , 20 հազար զինուորներու դէմ , որոնց հաւատարմութիւնը երկրպագի է :

—Իւր հրատարակուած ծանօթութեանցը համեմատ , կերեւի Թէ Լաւրոպայէն ու Լաւրէսի երկիրը , որոնց բնակիչներուն թիւը 15 միլիոն 906,741 հոգիի կը հասնի , 500 փոխանորդ կը խորհէ ամէն տարի Ս.Ե.Ժ. Բրիտանիոյ խորհրդարանը . Իւրանտան , որուն բնակիչները 8,175,238 հոգի են , 105 փոխանորդ կը խորհէ , ու Սկովտիայէն 53 փոխանորդ կը խորհէ , ուր տեղ 2,620,114 բնակիչ կայ : Լաւրոպայէն Ս.Ե.Ժ. Բրիտանիոյ մէջ 26 միլիոն 702,163 ժողովուրդ կայ , ու խորհրդարանին (բարլամէնթ) բոլոր անդամները 658 հոգի են :

—Սոյոգ հաշիւներով յայտնի եղած է որ , Ս.Ե.Ժ. Բրիտանիոյ մէջ շոգիով բանուած գործիքներուն թիւը ու զօրութիւնը այնքան շատ է , որ 400 միլիոն մարդու ընեւր գործը կը կատարեն :

ԱՄԵՐԻԿԱՆ ԽԱՐԵՐ
ԱՆԳՂԻՆ

Ի լիւրբուր , 17 Սեպտեմբեր :

Բամպակ : Ս'իշտ կուզուի ու գինիւր հաստատեն , Թէպէտեւ Ս'իշտեալ Լաւրոպայ լուրիւր կը ծանուցանեն Թէ աս տարուան հունձը 2 միլիոն պալեայէն պակաս չէ : Լաւրոպայէն զանազան տեսակ բամպակայ վաճառուները 44,290 պալեայի կը հասնի . իսկ զուրսերէն եկածներուն թիւը միայն 7091 պալեա է :

ԳԼԳԼԻՆ

Մարտիկա , 29 Սեպտեմբեր :

Բամպակ : Ս'իշտեալ Լաւրոպայ բամպակներէն խիստ քիչ ըլլալուն համար երեւելի գործառնութիւն մը չեղաւ աս շաբաթ : Լաւրոպայի տեսակներէն 482 պալեա ծախուեցաւ 72-75 Փոնքը յիւսուն քիլոկրամը : Լաւրոպայէն ու արեւելեան ուրիշ կողմանց բամպակները գրեթէ ամէն ալ ծախուեցան հետեալ գիններով .

Սոպուճա	Փոնք	70
Խաւապա	"	73-75
Քրեպուճ	"	67½-70
Լաւանա	"	60-62
Կիպրոս	"	65-70
Լաւիւրո	"	65-67½

Բուրդ : Բաւական գործառնութիւն եղաւ աս շաբաթ զանազան տեսակներէ : Լաւրոպայէն աղուր ապրանքը 70 Փոնքը ծախուեցաւ յիւսուն քիլոկրամը :

Մետաքս : Կուզուի . Պարսկաստանի տեսակէն խիստ քիչ կայ , ու 13-14 Փոնքի կէս քիլոկրամը աւնող կը գտնուի : Պարսկաստանի մետաքսին զինքը 13½-14½ է . Պրուսիայինը՝ 15-15½ :

Լաւրոպայէն : Խիստ քիչ ապրանք կայ , ու գինիւրուն նոր փոփոխութիւն մը չեղաւ . աս օրուան արժողութիւնը 10½-11 Փոնք է կէս քիլոկրամը :

Կաւաւա : Լաւանապէս կուզուի . աս օրուան արժողութիւնը 26½ Փոնք է հարուր քիլոկրամը :

Ղէհրի : Թուլ է , ու հազիւ Թէ 2 Փոնքի կէս քիլոկրամը կը ծախուի , նոր հունձի առաջին տեսակ ապրանքը :

Սուսամ : Կուզուի ու գինիւրը բարձրցան . աս շաբաթ 4500 խանթար պատրաստ ապրանք ծախուեցաւ 43-47 Փոնքի հարիւր քիլոկրամը ըստ տեսակի :

Կին : Լաւրոպայէն առջի իրեք ամսուան մէջ աւանդելու պայմանով , 42 Փոնքի վաճառուեցաւ հարիւրին 1-2 վար իջեցունելով : Լաւրոպայէն երեւելիքը աղէկ է :

Չէթ : Կործատունի վերաբերեալ ձէթին գինիւրը բարձրցան , ու բաւական առուտուր եղաւ աս շաբաթ : Լաւրոպայէն կողմերու , Լաւրոպայի ու Սիկիլիայի աղուր ապրանքը 111½-112½ Փոնքի ծախուեցաւ էթթիլիկով :

ՏԱՆԿԱՍՏԱՆ

Օգոստոս , 15 Հոկտեմբեր :

Լաւրոպայէն միշտ յաջող վիճակի մէջ է , ու աս շաբաթ բաւական գործառնութիւններ եղան :

Տորոն : Ս'իշտ կուզուի . 200 պալեայի չափ Պալարի ապրանք ծախուեցաւ 315 զուռու խանթարը : Թիֆթիք : Լաւրոպայէն 180 զուռու չափ չէնկէթ Թիֆթիք ծախուեցաւ 15½-17½ զուռու չէքին ըստ տեսակին :

Ֆիլիք : Գիւրաւաճառ է . 2000 չէքի չափ ծախու առին աս օրիւր 30½ զուռու չէքին :

Մեղրամոն : Կուզուի . աս օրուան արժողութիւնը 870-880 զուռու է խանթարը աղուր ապրանքին համար :

Մետաքս : Բիւք ապրանք կայ . Պարսկաստանի տեսակէն 4 պալեա ծախուեցաւ 126 զուռու օրան :

Լաւրոպայ : Թուլ է քիչ մը , ու հազիւ Թէ 70½-71 զուռու կը ծախուի չէքին :

ՓՈԽԱՆԿԱՎՈՐՈՒԹՅՈՒՆ

Կոստանդնուպոլիս , 6 Հոկտեմբեր :

Լոնտոն	107½-107½
Մարտիկա	167½-167½
Թրեստ	436½-435
Լիւբլին	141-140½

ՎՐԻՊԱԿ

Լաւրոպայէն Թուրքիոյ Սեպտեմբեր 15-ին մէջ փառանք շատ խորհրդարան գրուած է , իսկանակ զատ խորհրդարան գրուած :

ԱՐՇԱԼՈՅՍ ԱՐԱՐԱՏԵԱՆ

Այս օրագիրը շաբաթը անգամ մը կը տարբերուի . տարեկան տարադրութեան գինը՝ 120 զուռու է կանխիկ (իւշէն) . իսկ դուրսի երկիրներուն համար , ծախուած ծախքը աւելանալիս կ'ընէ . ով որ ուզէ կրնայ ստորագրել :

- Իզմիր օրագրութեան տարադրութիւնը :
- Պոլսի Վալեան Խանը Եւրոպայէն Սարգիս աղային գրա :
- Պոլսի Բապարաքան Մոսթէֆա ու Գրիգոր աղայից ժող :
- Ալեքսանդրիոյ Ալեքսանդրեան Կարապետ աղային մարտիկ :
- Գահրէ Երեւանցիները Ս. Ալեքսանդրիոյ գրատունը :
- Յոպայէ Սրապիսեան աղայ Յակոբին գրատունը :
- Թրեստ Արեւիկայի Գրիգոր աղային գրատունը :
- Կարին Ալեքսանդրեան Յարութիւն աղային մարտիկ :
- Ալին Խաւապէս Ալապր աղային վաճառատունը :
- Եւալ Պալարեան աղայ եղբայր մարտիկ :
- Պաղատոն Ալեքսանդր առաջին Թարգման աղայ Խալիկին տունը :
- Մարտիկայի Արեւիկայի պարոն Սիմէոնի վաճառատունը :
- Թիֆթիք Ռուսոյց ամրոցաւոր Կարեւեան պատուելի Յաւր :
- Կոր Կարապետին գրատունը :
- Դաւրէժ Երեւանցիները Վարդանանց աղայ Գալուստին վա :
- Թիֆթիք Ալապրեան Թարգման Խանին բնակարանը :
- Սոպուճա Ալիքիւնց աղայ Ալիքիւնցի վաճառատունը :
- Պոլսի յարիկ պարոն Ալեքսանդր օրագրու է ընկերաց վաճա :
- Կալիթա պարոն Փ. Ա. Դաւրէանին գրատունը :
- Մարտիկայի պարոն Ալեք. Ե. Երեւանց վաճառատունը :
- Սիկիլիոյ ու Պալարի յարիկ պարոն Ալեք. Ե. Երեւանց գրա :